

x UUTISIA INKERISTÄ x

15-vuotiaalle Taaitsan palvelutalolle kuuluu hyvää

Joulukuussa tuli kulu-neeksi 15 vuotta siitä, kun Suomen työministeriön Inkeri-projektin varoilla rakennettu Taaitsan vanhusten palvelutalo otettiin käyttöön. Hatsinan Inkeri-seuran omistuksessa olleen sosiaalilaitoksen toiminta vakiintui Paavo Suomalaisen johdolla. Vanhukset koko Hatsinan piiristä jonottivat taloon.

20.4.2006 talon uudeksi omistajaksi tuli Inkerin kirkko ja johtajaksi Mirja Vypiralenko. Nyt talon palveluista nauttii kolmekymmentä vanhusta. Avopalvelua koteihin ei johtajan mukaan järjestetä. Mirja kertoo asiakkaiden keski-ään viime vuosina kasvaneen ja terveydentilan heikenneen. Keski-ikä asukkailla on jo 84 vuotta.

Kolmestakymmenestä talon asukista vain viisi on suomalaisia.

"Olisin valmis hyväksymään kaikki suomalaisvanhukset tänne heti, mutta mistä niitä saa?" pahoittelee johtaja tilannetta. Laitoksen asiakkaaksi pääsee normaalisti joko Inkerin seurakuntien tai Hatsinan sosiaalitoimen kautta.

Paikalliset sosiaaliviranomaiset ostavat talolta palveluita heidän lähettämilleen vanhuksille. Nämä maksut muodostavat 20 prosenttia palvelutalon budjetista. Palvelut myydään myös ulos, ns. yksityisasiakkaat maksavat hoidosta täyden hinnan eli 14 000 ruplaa (330 euroa) kuussa.

Taloudellista tukea laitos saa sekä Inkerin kirkolta että suomalaisilta yhteistyökumppaneilta, esim. Suomen Pietarin pääkonsulaatilta, Lahden Launeen seurakunnalta sekä Laurea-ammattioppilaitokselta, joka lähettää Taaitsaan hoiva-alan opiskelijoita harjoitteluun.

Noiin 40 % vuosibudjetista tulee kuitenkin norjalaisen tukiprojektin varoista. Hjelp till Russland (Apua Venäjälle) -hyväntekeiväisyjärjestöllä on laajasti toimintaa Luoteis-Venäjällä, ja Taaitsan vanhusten palvelutalo on sen yksi tärkeimmistä tukikohteista. Projektipäällikkö Steinar Harila käy Taaitsassa säännöllisesti usein muusikkojen tai laulajien kanssa.

Taaitsan palvelutalolla on hyvät suhteet Keltossa ja Kikkerissä toimiviin palvelutaloihin. Laitosten yhteistyötä koordinoi Lilja Stepanovan johtama Inkerin kirkon diakoniamokitea. Tätä kautta järjestetään mm. täydennyskoulutusta.

Tarton Paavalin kirkkoon urut saksalaiselta urkurakentamolta

9.2. valitsi Tarton Paavalin kirkon urkulautakunta parhaan tarjouksen kirkon uusien urkujen rakentamiseksi. Valinta osui pohjoissaksalaisen Paschen-Kiel Orgelbaun kohdalle, joka on rakentanut urkuja eri puolille Eurooppaa 1960-luvulta lähtien. Suomessa sen merkittävimpiä töitä ovat Keski-Porin kirkon ja Juvan kirkon urut sekä Helsingin Mikael Agricolan kirkon urkujen entistäminen.

Urkulautakunnan valinta ei ollut helppo, mutta Paschen-Kielin tarjous voitti lopulta rakentamisensa arvourkujen sekä urkujen julkisivusuunnitelman ansiosta; Paschen-Kielin urkujen julkisivussa käytetään nimittäin Elien Saariselta tuttuja elementtejä.

Tarton Paavalin kirkon on suunnitellut Eliel Saarinen, ja se on vihitty käyttöön 1915. Paavalin kirkon entistämissuunnitelman on laatinut suomalainen arkkitehtiryhmä, ja suunnitelmien mukaan kirkko vihittään uudessa asussaan uudelleen käyttöön 2011. Urkujen valmistuminen riippuu kirkon remontin etenemisestä, mutta alustavien suunnitelmien mukaan uusien urkujen ääntä voidaan kuulla vuonna 2012.

Paavalin kirkon uusia urkuja tulevat äänittämään (eli "virittämään") Suomen tunnustetuimmat romanttisten urkujen asiantuntijat, Helmuth Gripenrog ja Kalevi Mäkinen.

INKERI

Saamen kielen laiminlyönnistä ensimmäiset uhkasakot

Saamenkielisten palvelujen puute on johtanut Suomessa ensimmäistä kertaa uhkasakoihin. Kiista koskee päivähoitojärjestämistä saamen kielellä Enontekiön kunnassa, Suomen Käsivarressa.

Vähemmistövaltuutettu Johanna Suurpää on uhannut ensimmäistä kertaa kuntia sakoilla äidinkielisten palvelujen laiminlyönnistä. Enontekiö sai uhkasakon, kun Kilpisjärven kylän ainoalle saamelaislapselle ei palkattu päivähoitajaa.

"Päivähoitolain mukaan kuntien pitää tarjota päivähoitoa suomen, ruotsin ja saamen kielellä koko maassa", Suurpää muistuttaa.

Enontekiön kunnanjohtaja Pentti Keskitalo puolustautuu sanomalla, ettei Kilpisjärvelle löydetty saamentaitoista hoitajaa useista yrityksistä huolimatta: "Kilpisjärvi on sen verran kaukana muista kylistä, ettei sinne tahdo saada työntekijöitä."

Kunnanjohtajan perustelut eivät ole tuulesta temmattuja, sillä Käsivar-

Suomen ja Saamen kansallisliput liehuvat euroopan ainoan alkuperäiskansan kansallispäivän kunniaksi Valtioneuvoston edessä Helsingin Senaatintorilla. Kuva: citysamit.net

ren viimeisessä mutkassa, "Suomineidon peukalossa", sijaitsevalta Kilpisjärveltä on kirkonkylään 176 kilometrin ajomatka.

Asia on nyt hallinto-oikeuden käsittelyssä. Uhkasakon suuruus on 5 000 euroa. Syrjäntälautakunta asetti Rovaniemen kaupungille syrjäntäkiellon ja uhkasakon saamelaislasten päivähoitoa koskevassa asiassa.

INKERI – YLE Uutiset

Saamelaiset...

- Euroopan ainoa virallinen alkuperäiskansa
- Saamelaisjärjestöjen mukaan Suomessa saamelaisia on n 8 000
- Saamelaisjärjestöjen itsensä mukaan saamea puhuu Suomessa äidinkielenään n 3000 ihmistä
- Saamen kieliä on kolme, ja niiden puhujat asuvat neljän valtakunnan alueella
- Saamelaislapsista 70 prosenttia asuu Saamenmaan ulkopuolella, missä omaa identiteettiä ja kieltä on vaikea säilyttää

Kalevala on käännetty nykysuomeksi

Kalevalasta ilmestyy tammikuussa ensimmäinen lyhentämätön nykykielinen käännös. 160-vuotisjuhlavuoden kunniaksi julkaistavan version on työstänyt kirjailija Risto Puttonen, jolta on mennyt käännökseen yli kymmenen vuotta.

Kalevala oli jo alun perin varsin vaikeatajuinen, sillä teoksen runot on koottu kolmelta eri murrealueelta. Elias Lönnrot muokkasi aineistoa synnyttäen oman kielensä, kalevalan. Kalevalan sanasto on myös erityisen laaja, se sisältää lähes 8 000 merkitykseltään eri sanaa.

Tammikuussa ilmestyy *Kalevala suomeksi* helpottaa teoksen juonirakenteen hahmottamista ja yksittäisten säkeiden merkityksen ymmärtämistä. Teos soveltuu myös kouluopetukseen, sillä se sisältää tieteelliseen *Kalevala*-tutkimukseen perustuvia lyhyitä selityksiä.

Suomen kansalliseepoksen päivä on myös suomalaisen kulttuurin päivä. 160 vuotta sitten 28.2. kirjoitti eepoksen kokoaja Elias Lönnrot Kalevalan alkusanat. Nykyään käytössä on 1848 ilmestynyt, pidempi Kalevala.

Suomalaisten kansalliseepos on kiehtonut ihmisiä koko olemassaolonsa aikana. Se on käännetty useille kielille, ja siitä on tehty lukuisia nykymuunnelmia: Mauri Kunnas sovelsi sitä teoksessaan Koirien Kalevala.

Aku Ankan sarjakuvaversio Sammon salaisuus ilmestyi 1999.

Vuonna 2000 ilmestynyt Kristian Huitulan sarjakuvateos käsittää kaikki Kalevalan runot.

Yle Uutiset – INKERI

Kuka kukin on Kalevalassa?

Väinämöinen – koko eepoksen pääsankari, vaka vanha tietäjä, jolla on taianomaiset laulun lahjat mutta jolla ei ole kuitenkaan hääppöistä naisosaa.

Seppo Ilmarinen – sankariseppä, joka takoi aikojen allusa taivaankannen ja ihmemyllä Sammon.

Joukahainen – riidanhaluinen nuorimies, joka haastaa vanhan Väinämöisen lauluun, mutta tulee lauletuksi suohon.

Kullervo – itsetuhoinen ja aggressiivinen orja, joka viettelee tietämättään siskonsa ja surmaa lopuksi itsensä miekallaan.

Lieto Lemminkäinen – Kalevalan komea miessankari on kuuluisa urheasta äidistään, joka hakee hänet takaisin Tuonelan virrasta.

Karjalan tasavallan televisio aloitti kansalliset uutislähetykset

Karjalan tasavallan televisioalanava *Rossija Karelija* aloitti uutislähetykset suomeksi, karjalaksi ja vepsäksi. Kansalliskieliset lähetykset ovat klo 14.20 ohjelmassa *Vesti-Karelija* eli *Viestit Karjala*.

Ensimmäinen lähetys oli sunnuntaina 11.1. aunuksenkarjalan murteella, ja sen toimitti Albina Grigorjeva. Hänen mukaansa ohjelmassa keskitytään maaseudulla asuviin alkuperäiskansojen edustajiin ja naapureihin Suomessa.

Osan uutisaineistosta tuottavat kansallistoimituksen työntekijät, mutta suurimman osan materiaalista muodostavat venäjistä suomeksi, karjalaksi ja vepsäksi käännetty uutiset, jotka on myös tekstitetty.

Rossija Karelijän kansallisuustoimituksen johtajan Aleksandr Jeremejevin mukaan uutisten tulo ei vähennä karjalan-, vepsän- ja suomenkielisten radio-ohjelmien määrää.

Rossija Karelija – INKERI

Viron inkerinsuomalaisten liiton puheenjohtajana toimi alussa Rudolf Pakki, Tallinnan inkerinsuomalaisten vetäjä. Kuvassa Rudolf Pakki inkerinsuomalaisjärjestöjen ensimmäisessä yhteistyökokouksessa Viru-hotellissa Tallinnassa reilut kaksi kuukautta liiton perustamisen jälkeen. Lippujen takana istuu Toivo Kempin. Kuva: VIL:n arkisto

Viron inkerinsuomalaisten liitto täyttää 20 vuotta

Viron inkerinsuomalaisten liitto perustettiin 25.2.1989. Kaksikymmentä vuotta täyttävä Viron inkerinsuomalaisten kattojärjestö juhlistaa merkkipäiväänsä sunnuntaina 1.3. klo 12 Tarton yliopiston museossa.

Tilaisuudessa katsotaan kuluneisiin kahteen vuosikymmeneen, mutta suunnataan katseet myös tulevaisuuteen. Liitto haluaa kiittää samalla toiminnassa aktiivisesti mukana olleita entisiä ja nykyisiä paikalliseurojen puheenjohtajia. Tilaisuudessa esiintyy myös

Tarton inkerinsuomalaisten sekakuoro Kiuru, joka itse täytti 20 vuotta viime syksynä. Järjestäjät toivovat näkevän juhlapäivänä mahdollisimman monia tuttuja kasvoja kuluneilta kahdelta vuosikymmeneltä. Kutsutu ovat niin entiset seurojen puheenjohtajat kuin yhteistyökumppanit Suomesta,

Ruotsista ja Inkerinmaalta.

Viron inkerinsuomalaisten liiton päätavoitteena on yhdistää eri puolilla Viroa asuvia inkeriläisiä, puolustaa heidän oikeuksiaan ja etujaan sekä toimia siltana paikallisten yhdistysten välillä.

Liittoon kuuluu 11 paikalliseuraa: Tartossa, Tallinnassa, Rakveressä, Jõhvissa, Narvassa, Pärnussa, Türiillä, Viljandissa, Haapsalussa, Kehrassa ja Võrusa. Liiton puheenjohtajana toimii Toivo Kabanen, joka on myös Suomen kunniakonsuli Tartossa.

Liiton vuosipäivä on osa inkeriläisliikkeen 20-vuotisjuhlavuotta, joka alkoi viime vuoden heinäkuussa Tartossa järjestetyllä inkerinsuomalaisten ensimmäisellä kansainvälisellä INKERI'08-festivaalilla. Viime syksynä tuli kulu-neeksi nimittäin 20 vuotta siitä, kun Neuvostoliitossa perustettiin ensimmäinen suomalaisten kansallinen yhdistys. Sen alkusanat lausuttiin juuri Tartossa vuonna 1988.

INKERI

Erkki Raskisen valokuvanäyttely Laulava vallankumous

Näyttelyssä ovat esillä lehtikuvaaja Erkki Raskisen kuvat, jotka on otettu kesäkuun 10. ja 11. päivän välisenä yönä 1988 Tallinnan laululavalla, ns. yölaulujuhlan aikana. Yksi kuvista valittiin 1988 vuoden lehtikuvaiksi.

Näyttely on Viron historiallisen museossa, Maarjamäen linnassa, Pirita tee 56, Tallinna 23.1.-20.9.2009 kesä klo 10-17.

Suomalaiset kadehtivat Viron laulavaa vallankumousta

Harri Rinne: Laulev revolutsioon

Viroksi kääntänyt Sander Liivak. Varrak 2008.

Laulava vallankumous antaa äänen Viron rokkisukupolven musiikintekijöille, joilla oli ratkaiseva rooli Viron itsenäisyyttäistelussa. Rinne on tehnyt merkittävän työn tallentaessaan Viron tunnetuimpien musikaalisten tarinoiden, miten uusi sukupolvi nousi estradeille vaatimaan loppua neuvostomiehitykselle. Teos on myös kiinnostava dokumentti taiteilijain elämästä neuvostobyrokratian kiemuroissa.

Villu Tamme, Ivo Linna, Anne Veski, Tonis Mägi ja monet muut virolaistähdet kertovat, kuinka laulavan vallankumouksen soundtrack syntyi.

Suomalainen muusikko ja lauluntekijä Harri Rinne kadehtii virolaiskollegojaan. Virossa oli nimittäin maailmassa ainutlaatuinen laulava vallankumous, johon Rinne ei päässyt osallistumaan, koska oli lahden väärällä puolella.

Viime syksynä hänen teoksensa laulavasta vallankumouksesta ilmestyi myös viroksi. Kirjaan on koottu kuvia aikakauden virolaismuusikoista ja keskustelua heidän kanssaan.

Mukana sen sijaan oli Iltalehden valokuvaja Erkki Raskinen, joka muistaa yölaulujuhlan kuin eilisen päivän. Illalla 10.6.1988 hän saapui Tallinnan laululavalle täpötäydellä Ladalla. Ah-taasta kyydistä piti maksaa

kolme viinapulloa, mutta matka maksoi vaivan, hän muistelee Postimees-lehden haastattelussa 26.9.2008.

Tuona nohtumattomana yönä otetut kuvat ovat nyt nähtävillä valokuvanäyttelyssä Viron historiallisessa museossa, Tallinnassa. Näyttelyn parhaimmiston kuuluu kuva aamuhämärissä ylpeänä liehuvasta Viron lipusta. Kuvan Raskinen otti kesäkuun 11. päivän sarastessa, kello viiden aikoihin.

UUTISKOLUMNISTIN KANNANOTTO

Wladimir Kokko

Pietari

Liisa Tombergin syntymästä 100 vuotta

Amatööriateatteri kuuluu suomalaisten päharrastuksiin. Mahdetaanko siihen innostua kovemmin missään muualla kuin Suomessa?

Samoin oli vanhassa Inkerissä. Kesäjuhlien ohjelmassa oli usein teatteriesityksiä. Ongelmana oli kuitenkin se, että ammattiteatteria Inkerinmaalla ei ollut. Inkerin suomalaisista vain Matti Kurikan parhaat näytelmät saavuttivat ammattiteattereiden lavoja Suomessa 1800-luvun lopussa.

Pietariin perustettiin suomenkielinen teatteri vasta neuvostoaikana 1930. Tämä Leningradin suomalainen teatteri toimi suomalaisessa sivistystalossa Špalernaja 18:ssa.

Vuonna 1932 teatteriin tuli töihin nuori komsomolilähti Liisa Tomberg. Hän oli syntynyt suomalaiseen talonpoikaisperheeseen 28.1.1909 Inkeren Voiskorovassa. Liisa kävi näyttelijäkoulua juuri Leningradin suomalaisessa teatterissa. Liisan lahjakkuus oli ilmeinen: hänen tapansa näytellä oli realistinen ja tarmokas.

Suomalainen teatteri oli aina tervetullut Inkerinmaan suomalaiskyliin. Näin suuri yleisö sai tutustua nuoreen ja kauniiseen näyttelijättäreen.

1937 joutui Leningradin suomalainen teatteri ensimmäisten joukossa vainojen urhiksi. NKVD paljasti laitoksesta toimivan ”Suomen vakoilijoiden pesän”. 18 näyttelijästä pidätettiin 13, jotka lähes kaikki tuomittiin kuolemaan. Liisa Tombergin onnistui selviytyä. Ilmeisesti hänen nuori ikänsä ja se, ettei hän ollut koskaan käynyt Suomessa, pelastivat hänet vakoilusyököksiltä.

Teatteri kuitenkin lopetettiin – samoin kuin kaikki muut suomenkieliset laitokset Leningradissa. Liisa jäi kahdeksi vuodeksi vaille kutsumustyötään, mutta selvisi sitten tästäkin pulmasta.

Neuvostoliiton kansallisuuspolitiikka teki uuden käännöksen 1940. Suomen kieli julistettiin taas tarpeelliseksi. Petroskoissa, Karjalassa aloitti uudestaan toimintansa suomalainen teatteri tuona samana vuonna. Liisa Tomberg pääsi Petoskoihin näyttämään, ja pian hänestä tuli Karjalan pääkaupungissa oikea primadonna.

Tomberg esiintyi Petroskoin suomalaisen teatterin näyttämöllä kaikkiaan 44 vuotta. Joskus näytelmät olivat alkeellista neuvostopropagandaa, mutta ollessaan päärooleissa klassisissa tuotannoissa kuten Gorkin ”Vassa Železnovassa”, Wuolijoen Niskavuori-näytelmässä ja Tšehovin ”Kirsikkapuutarhassa” Liisa Tombergin näyttelijän taidot pääsivät huippuunsa.

Vuonna 1950 hän sai valtakunnan arvokkaimman Stalinin palkinnon ja vuonna 1959 Neuvostoliiton kansantaiteilijan arvonimen. Suomalainen teatteri vieraili usein 60-luvulla Petroskoista Inkerinmaalla. Kelton kulttuuritalolla näin itsekin pari esitystä, mutta pikku-paikana en osannut silloin arvostaa Tombergin taitoja.

Liisa Tomberg eli pitkän teatterielämän esiintyen suomen kielellä Leningradissa, Petroskoissa ja Inkerinmaalla. Kaikista inkerinsuomalaisista teatterivaikuttajista hän on epäilemättä kuuluisin ja lahjakkain. Liisa Tomberg kuoli Petroskoissa vuonna 1988.

Pietarissa, 31.1.2009

•••••
Tomberg esiintyi Petroskoin suomalaisen teatterin näyttämöllä kaikkiaan 44 vuotta. Joskus näytelmät olivat alkeellista neuvostopropagandaa, mutta klassisissa tuotannoissa hänen näyttelijän taitonsa pääsivät huippuunsa.